

Головною святинею монастиря є Межиріцька ікона Божої Матері („Жизнеподательница”). Із розповіді літопису можна дізнатися, що ця ікона була написана ще у 14 ст. і привезена від Вселенського Па́триарха князем Острозьким, як подарунок і благословіння за вірність і великі турботи та охорону святого православ'я. За

великий проміжок часу від ікони сталось чимало чудес, які допомогли різним людям. Проте одне чудесне діяння цього образу мало великі позитивні наслідки для історії цілого народу. Отож розкажемо про нього більш докладно.

Це диво сталося на початку липня 1522 року. У той час татари часто нападали на українські та білоруські землі; війни, облоги, сутички були звичайними буднями, а мирні дні – рідкісним винятком.. У цей раз ординці вирішили захопити місто Слуцьк (тепер Мінська обл). Вони підходили до міста, саме в той час, коли князя Симеона Слуцького не було вдома, розраховуючи на те, що залишившись без господаря, Слуцьк не витримає

облоги і легко стане їхньою здобиччю. Але їхні розрахунки не справдились. У місті залишилась дочка князя – Олександра. Смілива дівчина не розгубилася і вирішила взяти керівництво обороною міста на себе. Оскільки в її розпорядженні був лише невеликий загін, який не міг протистояти значно переважаючій чисельністю татарській орді, Олександра послала одного з своїх вірних слуг до досвідченого воєначальника, гетьмана Литви, що прославився своїми перемогами над татарами, - Костянтина Івановича Острозького, який зі своїми військами перебував на той час у Білорусії. І поки її посланець чим дужч скакав до нього, княжна, впавши перед іконою Богоматері на коліна, почала широко молитися і просити порятунку в небесної заступниці. Отримавши звістку від Олександри, князь Острозький з військом, не гаячи часу, поспішив на поміч. Але шлях до Слуцька був неблизький, він не встигав, і раптом сталося диво. Божа Матір зглянулася на молитви Олександри. Родова ікона князів Острозьких “Богородиця Одигітрія”, що завжди супроводжувала їх у походах проти татар чудесною силою піднялася в повітря і перенеслася по небу до Слуцька. Побачивши в небі ікону, вражені та налякані дивом ординці почали в паніці відступати. Костянтин Іванович, що надійшов на той час із своїм військом, довершив їх розгром. Впоравшись з татарами, він під’їхав до замку, де на нього чекала Олександра. Костянтин Іванович закохався в розумну, набожну та сміливу дівчину, запропонував їй руку і серце і невдовзі одружився на ній. Він не міг гаяти часу, адже був вже не молодий. Місяць перед тим, на початку липня 1522 р., помер ла його перша дружина – Тетяна Гольшанська, від якої він мав єдиного сина Іллю. Часті військові походи не давали змоги багато уваги приділяти сімейним справам. І закоханість князя з першого погляду в Олександрю і одруження на ній можна, напевно, вважати чудесним подарунком і нагородою йому від Матінки Божої за його сміливість та набожність. Двадцять шостого липня 1522 року у Вільно між матір’ю й братом Олександри Слуцької та Костянтином Івановичем Острозьким був підписаний шлюбний договір, згідно з яким князі Слуцькі зобов’язувалися у посагу за Олександрю виплатити князю 3 000 коп грошей, а він обіцяв бути кровним і щирим приятелем їх і утримувати свою дружину згідно християнського закону та звичаїв грецької віри.

Так сталося, що через 17 років старший син Костянтина Івановича – Ілля помер. Із його смертю рід князів Острозьких міг би припинити своє існування, якби Костянтин Іванович не закохався в Олександрю і не одружився на ній. На початку 1525 року у них народився син Василь, якому суджено було стати одним із найвизначніших державних діячів свого часу, некоронованим королем Русі, князем милістію Божою, захисником православної церкви в її боротьбі з католицько-уніатською експансією в Україні, засновником першої вищої школи східнослов’янських народів – Острозької академії, ініціатором видання першої в світовому друкарстві повної кириличної Біблії, великим покровителем культури, освіти і мистецтва. Усі українські магнати, усі разом, не зробили для України стільки, скільки зробив один Василь-Костянтин Острозький. Здобутки його культурно-освітньої діяльності мали величезне значення для української культури, піднявши її на європейський рівень і зберігши її самобутність. Вони не втратили свого значення для нас і сьогодні. Острозька академія, Острозька Біблія, острозькі пам’ятки архітектури і

мистецтва відомі всьому інтелектуальному людству. Доля нашого народу була б набагато сумнішою, якби не було Василя-Костянтина Острозького, якби Божим провидінням не зустрілися Костянтин Іванович та Олександра Слуцька, якби Божа Матір не звершила свого найбільшого дива перемоги любові та поєднання двох люблячих людей. На лівій руці Богоматір тримає Ісуса, а вільною рукою, ледь торкаючись ніжки сина, показує на нього, ніби закликаючи всіх людей йти його дорогою, жити за його заповідями. Христос згідно з візантійською традицією зображений з лицем дорослої людини, як предвічний Бог. В одній руці він тримає сувій, а іншою – благословляє Матір і весь світ, який врятує своїми муками. Жестами рук, поглядами очей Богородиця та Христос звертаються до людей. Вони не відречені від земного світу, але своїм духовним світлом підносяться над ним у безмежжя небес, за кордон земного людського існування. Вони звертаються до найбільш таємничих глибин людської психіки, виносячи її за межі земного просторового та часового середовища до інших духовних вимірів.

Подібно тому, як особливо цінні картини прикрашають коштовними майстерно виготовленими рамами, так і чудотворний образ Богородиці-Життеподательниці в знак особливої поваги та пошани віруючі здавна прикрашали коштовними ризами та вотивами.

Вони свідчать про вдячність багатьох поколінь людей, які відчули на собі благодать та чудодійність Божої Матері в її Межирицькому образі. Ще в 1539 р. князь Ілля Острозький у своєму заповіті заповідав срібло, для «обкування» ікони. Очевидно, це були перші ризи ікони, від яких до сьогодні залишилася лише широка рама, оздоблена рослинним орнаментом.

До початку XVII ст. ікона належала роду князів Острозьких і передавалась ними в спадок з покоління в покоління. Проте князь Януш Острозький віддав ікону до монастиря, оскільки не мав спадкоємця. Монахи-францисканці шанували чудотворний образ і навіть мали спеціальну книгу, куди записували всі випадки його чудес. Тридцять першого січня 1613 р. ченці склали контракт з львівським золотарем Франтішеком Клюбчиком про виготовлення срібного кіоту для Межирицької Богородиці. У виготовленні кіоту львівському майстрові допомагав острозький золотар Павло Похилий, який і раніше на замовлення князя Януша вже виконував ювелірні роботи в Межирицькому Троїцькому соборі. Шати, які виготовили Франтішек Клюбчик та Павло Похилий і зараз прикрашають ікону, але після того, як монастир повернули православним, була перероблена центральна частина цих шат, оскільки на ній майстри викарбували на сріблі серце Богородиці, що не відповідало православній традиції.

В знак особливої пошани і вдячності за чудотворні діяння в 1779 р. ікона була коронована за указом римського папи Бенедикта XIV. Перед тим до Межирицького монастиря приїхала комісія від папи, щоб побачити чудотворний образ та ознайомитися з книгою, де були записані звершені ним чудеса. Під час роботи комісії в монастирі художник Ян Мокршенський намалював копію Межирицької Богородиці, що і нині зберігається в монастирі в трапезному храмі Богородиці Виховання.

15 серпня 1779 року, на католицьке свято Успіння Пресвятої Богородиці, відбувся обряд коронації ікони. На голови Божої Матері та Христа “наділи” прислані папою золоті корони. А за півтора кілометри від Межиріча в полі поставили пам’ятний “коронаційний” стовп, який зберігся донині. Його добре видно з тернопільської траси і лелече гніздо на ньому.

У 1866 р. ікона разом з монастирем була повернута православним. З цієї нагоди російська імператриця, дружина Олександра II – Марія Олександрівна подарувала для ікони срібне намисто, так звану «цату», прикрашену шістьма смарагдами, та ще шість смарагдів у корону. Це намисто було виготовлене у Петербурзі придворним ювеліром Іваном Сазіковим, відомим майстром, вироби якого цінувалися не менше, ніж твори славетного Карла Феберже. З нижнього торця намиста і зараз можна побачити два клейма: «84» (тодішня проба срібла) та «IC» (ініціали майстра).

У 1915 р. у зв’язку з наближенням австрійського фронту до Острожчини, ікону вивезли до Харкова. У 1920 році, вона повернулася до Межирицького храму і була поміщена над царськими вратами. У страсну седмицю 2004 р. ікону помістили у новий різьблений позолочений кіот, зроблений сучасними волинськими різьбярами у вигляді каплички з куполом. Сотні років ікона Богородиці-Життеподательниці зцілює людей. Про це свідчать численні срібні вотиви - знаки подяки, прикріплені до зворотньої сторони ікони. Відомо чимало випадків зцілення від ікони вже в наш час, після відкриття монастиря в 1990-91 році.